Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 20ής Οκτωβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2004/83/ΕΚ — Ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα ή την υπαγωγή στο καθεστώς επικουρικής προστασίας — Εθνικός διαδικαστικός κανόνας ο οποίος, για την υποβολή αιτήσεως επικουρικής προστασίας, προβλέπει προθεσμία δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία κοινοποιήσεως της απορρίψεως της αιτήσεως ασύλου — Διαδικαστική αυτονομία των κρατών μελών — Αρχή της ισοδυναμίας — Αρχή της αποτελεσματικότητας — Εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεως επικουρικής προστασίας — Εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας επιστροφής — Μη συμβατό»

Στην υπόθεση C-429/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία) με απόφαση της 29ης Ιουλίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Αυγούστου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Evelyn Danqua

κατά

Minister for Justice and Equality,

Ireland,

Attorney General,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Βηλαρά, J. Malenovský, M. Safjan και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Ιουνίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η E. Danqua, εκπροσωπούμενη από την M. Trayers, solicitor, καθώς και τους P. O'Shea, BL, και C. Power, SC,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

— ο Minister for Justice and Equality, εκπροσωπούμενος από τον R. Cotter και την E. Creedon, επικουρούμενους από την F. O'Sullivan, BL, και τον R. Barron, SC,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Κοντού-Durande και τον X. Lewis,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιουνίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της αρχής της ισοδυναμίας.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Evelyn Danqua, υπηκόου Γκάνας, και, αφετέρου, του Minister for Justice and Equality (Υπουργός Δικαιοσύνης και Ισότητας, Ιρλανδία) (στο εξής: Υπουργός), της Ιρλανδίας και του Attorney General, με αντικείμενο την άρνηση του Υπουργού να εξετάσει την αίτηση της ενδιαφερομένης για υπαγωγή στο καθεστώς επικουρικής προστασίας.

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 2004/83/ΕΚ

3 Κατά το άρθρο 2, στοιχεία α′, ε′ και στ′, της οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12), νοούνταν ως:

«α) "διεθνής προστασία", το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στα στοιχεία δ) και στ)·

[...]

ε) "πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία", ο υπήκοος τρίτης χώρας [...] που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του [...] θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 [...]

στ) "καθεστώς επικουρικής προστασίας", η εκ μέρους κράτους μέλους αναγνώριση υπηκόου τρίτης χώρας […] ως προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία».

4 Το άρθρο 18 της ως άνω οδηγίας όριζε τα εξής:

«Τα κράτη μέλη [παρέχουν] καθεστώς επικουρικής προστασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών [...] που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και V.»

Η οδηγία 2005/85/ΕΚ

5 Η οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ 2005, L 326, σ. 13, και διορθωτικό ΕΕ 2006, L 236, σ. 36), προσδιορίζει, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο.

6 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, αυτή εφαρμόζεται σε όλες τις αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται στο έδαφος των κρατών μελών.

7 Το άρθρο 3, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει:

«Όταν τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ή εισάγουν διαδικασία διά της οποίας οι αιτήσεις ασύλου εξετάζονται τόσο ως αιτήσεις βάσει της σύμβασης [για το καθεστώς των προσφύγων, η οποία υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 (*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 [1954])] όσο και ως αιτήσεις άλλων μορφών διεθνούς προστασίας, που παρέχονται υπό τις περιστάσεις του άρθρου 15 της οδηγίας [2004/83], εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία σε όλα τα στάδια της διαδικασίας τους.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

8 Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η E. Danqua, υπήκοος Γκάνας, υπέβαλε στην Ιρλανδία, στις 13 Απριλίου 2010, αίτηση για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα, την οποία αιτιολόγησε επικαλούμενη τον φόβο ότι θα υποβαλλόταν στη θρησκευτική πρακτική του trokosi, μια μορφή δουλείας που εφαρμόζεται στη Γκάνα εις βάρος, κυρίως, των γυναικών.

9 Ο Refugee Applications Commissionner (επίτροπος αρμόδιος για την εξέταση αιτήσεων για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα, Ιρλανδία), σε έκθεση της 16ης Ιουνίου 2010, διατύπωσε αρνητική σύσταση αναφορικά με την αίτηση αυτή, λόγω ελλείψεως αξιοπιστίας της. Η ως άνω σύσταση επικυρώθηκε κατ' έφεση από το Refugee Appeals Tribunal (δευτεροβάθμιο δικαστήριο αρμόδιο για θέματα που αφορούν το καθεστώς του πρόσφυγα, Ιρλανδία), με απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2011.

10 Στις 9 Φεβρουαρίου 2011, ο Υπουργός κοινοποίησε στην E. Danqua απόφαση περί απορρίψεως της αιτήσεώς της για χορήγηση ασύλου και της γνωστοποίησε την πρόθεσή του να διατάξει την επαναπροώθησή της στα σύνορα («proposal to deport»), ενημερώνοντάς την, μεταξύ άλλων, ότι είχε τη δυνατότητα να υποβάλει, εντός προθεσμίας δεκαπέντε εργασίμων ημερών από της ανωτέρω κοινοποιήσεως, αίτηση επικουρικής προστασίας.

11 Μετά την έκδοση της ανωτέρω αποφάσεως, η Refugee Legal Service (υπηρεσία παροχής νομικών συμβουλών, Ιρλανδία) ενημέρωσε την E. Danqua ότι, λόγω της απορρίψεως αυτής, δεν θα της παρεχόταν συνδρομή στο πλαίσιο των διαβημάτων της για την υπαγωγή στο καθεστώς επικουρικής προστασίας.

12 Η υπηρεσία παροχής νομικών συμβουλών υπέβαλε, εντούτοις, στο όνομα της E. Danqua, αίτηση άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους.

13 Με έγγραφο της 23ης Σεπτεμβρίου 2013, ο Υπουργός ενημέρωσε την E. Danqua ότι η ως άνω αίτηση είχε απορριφθεί και ότι στις 17 Σεπτεμβρίου 2013 είχε εκδοθεί σε βάρος της διαταγή επαναπροωθήσεως στα σύνορα.

14 Η E. Danqua κατέθεσε, στις 8 Οκτωβρίου 2013, αίτηση επικουρικής προστασίας.

15 Με έγγραφο της 5ης Νοεμβρίου 2013, ο Υπουργός ενημέρωσε την E. Danqua ότι η αίτησή της για υπαγωγή στο καθεστώς επικουρικής προστασίας δεν μπορούσε να γίνει δεκτή, καθόσον δεν είχε κατατεθεί εντός της προθεσμίας των δεκαπέντε εργάσιμων ημερών που μνημονευόταν στο έγγραφο με το οποίο της κοινοποιήθηκε η απόφαση του Υπουργού, της 9 Φεβρουαρίου 2011, περί απορρίψεως της αιτήσεως ασύλου της ενδιαφερομένης.

16 Η E. Danqua αμφισβήτησε την ανωτέρω απόφαση ενώπιον του High Court (πρωτοβάθμιο δικαστήριο, Ιρλανδία), επικαλούμενη, μεταξύ άλλων, παραβίαση της αρχής της ισοδυναμίας, καθόσον ο αιτών επικουρική προστασία υποχρεούται να τηρήσει προθεσμία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, για την υποβολή αιτήσεως επικουρικής προστασίας, ενώ για την υποβολή αιτήσεως ασύλου δεν απαιτείται η τήρηση παρόμοιας προθεσμίας.

17 Με απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2014, το High Court (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) απέρριψε την προσφυγή της E. Danqua, κρίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι η αρχή της ισοδυναμίας δεν είχε εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, καθόσον η ενδιαφερομένη συνέκρινε δύο διαδικαστικούς κανόνες που στηρίζονταν στο δίκαιο της Ένωσης.

18 Στις 13 Νοεμβρίου 2014, η E. Danqua άσκησε ενώπιον του Court of Appeal (εφετείου) έφεση κατά της ανωτέρω αποφάσεως. Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού η ενδιαφερομένη επανέλαβε το επιχείρημά της ότι η υποχρέωση του αιτούντος επικουρική προστασία να τηρήσει προθεσμία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, συνιστούσε παραβίαση της αρχής της ισοδυναμίας, καθόσον παρόμοια προθεσμία δεν υφίστατο για τα πρόσωπα που υποβάλλουν αίτηση για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα.

19 Το Court of Appeal (εφετείο) διατηρεί μεν αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η αρχή της ισοδυναμίας ασκεί επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση, εκτιμά όμως ότι η αίτηση ασύλου μπορεί να συνιστά κατάλληλο μέτρο συγκρίσεως προς διασφάλιση της τηρήσεως της εν λόγω αρχής.

20 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, μολονότι το μεγαλύτερο μέρος των αιτήσεων ασύλου εξετάζεται σύμφωνα με το σύστημα που έχει θεσπιστεί με την οδηγία 2004/83, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν τη δυνατότητα, τουλάχιστον θεωρητικά, να χορηγούν άσυλο σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο. Κατά το μέτρο αυτό, οι αιτήσεις ασύλου θα μπορούσαν να διέπονται εν μέρει από το δίκαιο της Ένωσης και εν μέρει από το εθνικό δίκαιο.

21 Όσον αφορά την υποχρέωση τηρήσεως προθεσμίας, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, εκ μέρους του αιτούντος επικουρική προστασία, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εν λόγω προθεσμία δικαιολογείται αντικειμενικώς. Συγκεκριμένα, η εθνική ρύθμιση που ίσχυε πριν από τη δημοσίευση της αποφάσεως της 8ης Μαΐου 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302), χαρακτηριζόταν από την ύπαρξη δύο διακριτών και διαδοχικών διαδικασιών για την εξέταση, αντιστοίχως, της αιτήσεως παροχής ασύλου και της αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας και εξαρτούσε την εξέταση της αιτήσεως για παροχή επικουρικής προστασίας από την προηγούμενη απόρριψη της αιτήσεως για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα.

22 Κατά το εν λόγω δικαστήριο, η ισχύουσα κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης ρύθμιση σκοπούσε να διασφαλίσει ότι οι αιτήσεις για διεθνή προστασία εξετάζονται εντός ευλόγου προθεσμίας.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Court of Appeal (εφετείο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Μπορεί να θεωρηθεί ότι αίτηση παροχής ασύλου, διεπόμενη από το εσωτερικό δίκαιο δυνάμει του οποίου κράτος μέλος συμμορφώνεται προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από την [οδηγία 2004/83], συνιστά κατάλληλο, υπό το πρίσμα της αρχής της ισοδυναμίας, μέτρο συγκρίσεως με αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, έχει συναφώς σημασία το γεγονός ότι η προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να υποβάλλεται η αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας εξυπηρετεί τον σημαντικό σκοπό που έγκειται στο να διασφαλίζεται ότι οι αιτήσεις για την παροχή διεθνούς προστασίας εξετάζονται εντός ευλόγου προθεσμίας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

24 Με τα δύο ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν η αρχή της ισοδυναμίας έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικό διαδικαστικό κανόνα, όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη, ο οποίος για την υποβολή αιτήσεως υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας προβλέπει αποσβεστική προθεσμία δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από τη γνωστοποίηση εκ μέρους της αρμόδιας αρχής, στον αιτούντα άσυλο του οποίου η σχετική αίτηση απορρίφθηκε, της δυνατότητας που του παρέχεται να υποβάλει αίτηση επικουρικής προστασίας.

25 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι η οδηγία 2004/83 δεν περιλαμβάνει κανόνες διαδικασίας εφαρμοστέους στην εξέταση αιτήσεως για παροχή διεθνούς προστασίας.

26 Όσον αφορά την οδηγία 2005/85, αυτή καθορίζει ελάχιστες προδιαγραφές όσον αφορά τις διαδικασίες εξετάσεως των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και προσδιορίζει τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο. Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 3, της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι αυτή εφαρμόζεται στις αιτήσεις ασύλου οι οποίες εξετάζονται τόσο ως αιτήσεις βάσει της Σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων, που υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951, όσο και ως αιτήσεις άλλων μορφών διεθνούς προστασίας παρεχόμενης υπό τις περιστάσεις του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/83.

27 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 2005/85 έχει εφαρμογή στην περίπτωση αιτήσεων παροχής επικουρικής προστασίας μόνον οσάκις κράτος μέλος έχει θεσπίσει ενιαία διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας εξετάζει αίτηση υπό το πρίσμα των δύο μορφών διεθνούς προστασίας, δηλαδή αυτής του καθεστώτος του πρόσφυγα και αυτής που αφορά την επικουρική προστασία (απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, N., C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψη 39).

28 Εντούτοις, από τη δικογραφία προκύπτει ότι, στην περίπτωση της Ιρλανδίας, αυτό δεν ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης.

29 Επομένως, ελλείψει κανόνων του δικαίου της Ένωσης οι οποίοι να έχουν εφαρμογή στην Ιρλανδία σχετικά με τις διαδικαστικές προϋποθέσεις υποβολής και εξετάσεως αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη του εν λόγω κράτους μέλους να θεσπίσει τους κανόνες αυτούς, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι, αφενός, οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις υπαγόμενες στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και, αφετέρου, ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, N., C-604/12, EU:C:2014:302, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

30 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι η τήρησή της επιτάσσει την πανομοιότυπη εφαρμογή εθνικού κανόνα στις διαδικασίες που θεμελιώνονται στο δίκαιο της Ένωσης και σε εκείνες οι οποίες θεμελιώνονται στο εθνικό δίκαιο (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, ÖBB Personenverkehr, C-417/13, EU:C:2015:38, σκέψη 74).

31 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες όσον αφορά το ζήτημα κατά πόσον αίτηση για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα συνιστά κατάλληλο μέτρο συγκρίσεως με αίτηση για παροχή επικουρικής προστασίας, προκειμένου να εξασφαλισθεί η τήρηση της ανωτέρω αρχής.

32 Εν προκειμένω, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 54 και 58 των προτάσεών του, η περίπτωση περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης αφορά δύο αιτήσεις που θεμελιώνονται στο δίκαιο της Ένωσης, ήτοι την αίτηση της ενδιαφερομένης για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα και την αίτηση για υπαγωγή στο καθεστώς επικουρικής προστασίας.

33 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από τη διατύπωση του πρώτου ερωτήματος, η εθνική νομοθεσία που διέπει την εξέταση των αιτήσεων παροχής ασύλου «αντανακλά» τις υποχρεώσεις που τα κράτη μέλη υπέχουν από την οδηγία 2004/83.

34 Επιπροσθέτως, από τα στοιχεία που το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του προκύπτει ότι το ιρλανδικό δίκαιο περί ασύλου περιλαμβάνει εθνικούς ουσιαστικούς κανόνες οι οποίοι συμπληρώνουν το δίκαιο της Ένωσης.

35 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι σε περίπτωση, όπως αυτή της κύριας δίκης, η οποία αφορά δύο είδη αιτήσεων που θεμελιώνονται, αμφότερες, στο δίκαιο της Ένωσης η επίκληση της αρχής της ισοδυναμίας είναι αλυσιτελής.

36 Πάντως, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο οφείλει να δίδει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς που έχει υποβληθεί στην κρίση του. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

37 Επιπροσθέτως, στο Δικαστήριο εναπόκειται να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που μπορεί να είναι χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ανεξαρτήτως του αν το αιτούν δικαστήριο αναφέρθηκε σε αυτά κατά τη διατύπωση του ερωτήματός του (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2006, Ritter-Coulais, C-152/03, EU:C:2006:123, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

38 Προς τούτο, στην προκειμένη περίπτωση, τα δύο ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο πρέπει να θεωρηθεί ότι αφορούν το κατά πόσον η αρχή της αποτελεσματικότητας έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικό διαδικαστικό κανόνα, όπως ο επίμαχος στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ο οποίος για την υποβολή αιτήσεως υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας προβλέπει αποσβεστική προθεσμία δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από τη γνωστοποίηση εκ μέρους της αρμόδιας αρχής, στον αιτούντα άσυλο του οποίου η σχετική αίτηση απορρίφθηκε, της δυνατότητας που του παρέχεται να υποβάλει αίτηση επικουρικής προστασίας.

39 Όσον αφορά την εν λόγω αρχή, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, εθνικός διαδικαστικός κανόνας όπως ο επίμαχος στο πλαίσιο της κύριας δίκης δεν πρέπει να καθιστά πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη της Ένωσης. Κατά συνέπεια, ο κανόνας αυτός πρέπει να καθιστά δυνατή, εν προκειμένω, την ουσιαστική πρόσβαση των αιτούντων επικουρική προστασία στα δικαιώματα που τους αναγνωρίζονται από την οδηγία 2004/83.

40 Επομένως, πρέπει να εξετασθεί εάν ένα πρόσωπο, όπως η E. Danqua, που ζητεί επικουρική προστασία, είναι ουσιαστικά σε θέση να ασκήσει τα δικαιώματα που αντλεί από την οδηγία 2004/83, ήτοι, εν προκειμένω, το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας και, σε περίπτωση που οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή στον εν λόγω καθεστώς πληρούνται, το δικαίωμα να του αναγνωρισθεί το καθεστώς αυτό.

41 Από την απόφαση περί παραπομπής καθώς και από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, κατά τον επίμαχο στο πλαίσιο της κύριας δίκης εθνικό διαδικαστικό κανόνα, ο αιτών επικουρική προστασία δεν μπορεί, καταρχήν, να υποβάλει αίτηση υπαγωγής στο εν λόγω καθεστώς μετά την πάροδο προθεσμίας δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση της αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεώς του για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα.

42 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν εθνική διάταξη δικονομικού δικαίου καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσεως της διατάξεως αυτής στην όλη διαδικασία, της εξελίξεως της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της ενώπιον των αρμοδίων εθνικών οργάνων. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει μεταξύ άλλων να λαμβάνονται υπόψη, ενδεχομένως, η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, EU:C:2015:742, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Εν προκειμένω, πρέπει να εξετασθεί, ειδικότερα, εάν η πρόβλεψη αποσβεστικής προθεσμίας, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ενδέχεται να δικαιολογείται υπό το πρίσμα της διασφαλίσεως της εύρυθμης διεξαγωγής της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως επικουρικής προστασίας, ενόψει των συνεπειών που αυτή έχει όσον αφορά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, σκέψη 28).

44 Όσον αφορά τις αποσβεστικές προθεσμίες το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί ότι για τις εθνικές ρυθμίσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίζουν προθεσμίες σε συνάρτηση, μεταξύ άλλων, με τη σημασία που έχουν για τους ενδιαφερόμενους οι αποφάσεις που πρόκειται να ληφθούν, με την περιπλοκότητα των εφαρμοστέων διαδικασιών και της εφαρμοστέας νομοθεσίας, με τον αριθμό των προσώπων που μπορούν να αφορούν οι αποφάσεις ή με τα άλλα δημόσια ή ιδιωτικά συμφέροντα που πρέπει να ληφθούν υπόψη (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 2009, Pontin, C-63/08, EU:C:2009:666, προπαρατεθείσα, σκέψη 48).

45 Όσον αφορά, ωστόσο, την επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης νομοθεσία, επισημαίνεται ότι, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 75 έως 78 των προτάσεών του, η διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων επικουρικής προστασίας έχει ιδιαίτερη σημασία καθόσον, με την παροχή της εν λόγω προστασίας, καθίσταται δυνατή η διατήρηση των πλέον ουσιωδών δικαιωμάτων των αιτούντων διεθνή προστασία.

46 Στο πλαίσιο αυτό, λαμβανομένων υπόψη των δυσχερειών τις οποίες αντιμετωπίζουν οι ως άνω αιτούντες λόγω, μεταξύ άλλων, της δύσκολης καταστάσεως στην οποία βρίσκονται από υλικής και ανθρωπιστικής απόψεως, διαπιστώνεται ότι αποσβεστική προθεσμία, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, αποδεικνύεται ιδιαίτερα σύντομη και δεν διασφαλίζει, στην πράξη, σε όλους τους αιτούντες πραγματική δυνατότητα υποβολής αιτήσεως επικουρικής προστασίας και, ενδεχομένως, υπαγωγής στο εν λόγω καθεστώς προστασίας. Επομένως, η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τον σκοπό της διασφαλίσεως της εύρυθμης διεξαγωγής της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως για υπαγωγή στο εν λόγω καθεστώς.

47 Το συμπέρασμα αυτό, εξάλλου, δεν αναιρείται από την ανάγκη διασφαλίσεως της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών επιστροφής, στο μέτρο που η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης προθεσμία δεν συνδέεται άμεσα με τη διαδικασία επιστροφής, αλλά με την απόρριψη της αιτήσεως για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα.

48 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι εθνικός διαδικαστικός κανόνας, όπως ο επίμαχος στο πλαίσιο της κύριας δίκης, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ουσιαστική πρόσβαση των αιτούντων επικουρική προστασία στα δικαιώματα τα οποία τους παρέχει η οδηγία 2004/83.

49 Υπό το πρίσμα του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η αρχή της αποτελεσματικότητας έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικό διαδικαστικό κανόνα, όπως ο επίμαχος στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ο οποίος για την υποβολή αιτήσεως υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας προβλέπει αποσβεστική προθεσμία δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από τη γνωστοποίηση εκ μέρους της αρμόδιας αρχής, στον αιτούντα άσυλο του οποίου η σχετική αίτηση απορρίφθηκε, της δυνατότητας που του παρέχεται να υποβάλει αίτηση επικουρικής προστασίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Η αρχή της αποτελεσματικότητας έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικό διαδικαστικό κανόνα, όπως ο επίμαχος στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ο οποίος για την υποβολή αιτήσεως υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας προβλέπει αποσβεστική προθεσμία δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από τη γνωστοποίηση εκ μέρους της αρμόδιας αρχής, στον αιτούντα άσυλο του οποίου η αίτηση απορρίφθηκε, της δυνατότητας που του παρέχεται να υποβάλει αίτηση επικουρικής προστασίας.

(υπογραφές)